

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. október 18.

FILOZÓFIA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

A rész (30 pont)

1. feladat

Összesen 10 pont (helyes párosítás 1–1 pont)

Filozófusok	Filozófiai iskola/irányzat/korszak
Descartes	újkori racionalizmus
Epiktétosz	sztoicizmus
Locke	empirizmus
Püthagorász	eleai filozófia
Kierkegaard	egzisztencializmus
Arisztotelész	antik görög filozófia
Aquinói Szent Tamás	skolasztika
Wittgenstein	analitikus filozófia
Szent Ágoston	patrisztika
Thalész	milétoszi természetbölcsélet

Kimarad: szofista filozófia

2. feladat

Összesen 6 pont (a fogalom helyes meghatározása 1–1 pont)

Kant etikájának kulcsfogalma: **kategorikus imperatívusz**

A filozófia egyik diszciplínája, a fizikai tapasztalat körén túli létezők vizsgálatával

foglalkozik: **metafizika**

Olyan alaptétel vagy kiindulási feltétel, amelynek igazságát bizonyítás nélkül adottnak tekintjük az érvelés során: **axióma**

A tapasztalatot megelőző tudás: **a priori**

Logikai következtetési séma, amely két premisszából és egy konklúzióból áll: **szillogizmus**

Ismereteink igazságát, bizonyosságát egyetemesen vagy részlegesen kétellyel illető filozófiai álláspont: **szkepszis, szkepticizmus**

3. feladat

Összesen 6 pont (állításonként 1–1 pont)

Állítások	Platón	Arisztotelész
Nem csupán szép dolgok léteznek, létezik maga a szép.	X	
Az egyedi dolgok elválaszthatatlanok a lényegüktől.		X
Az utókor mint utópiára tekint államalképzésére.	X	
A szubsztancia létrejöttében az anyag a lehetőség.		X
Az erkölcsi erény érzelmekre és cselekvésekre vonatkozik, melyek esetében a túlzás és a hiány egyaránt hiba.		X
Az érzékelhető dolgok részesülnek az örökké létezők tökéletességéből.	X	

4. feladat

Összesen 4 pont (helyes választás:1–1 pont)

Címek	Szerzők
A tiszta ész kritikája	Kant
Logikai-filozófiai értekezés	Wittgenstein
Metafizika	Arisztotelész
Értekezés a módszerről	Descartes

5. feladat

Összesen 4 pont (szerzők helyes beírása 1–1 pont)

Idézetek szerzői:

...a dolgokból csak azt ismerjük meg a priori módon, amit mi magunk helyezünk beléjük.

Kant

A világ mindaz, aminek az esete fennáll. **Wittgenstein**

Egy keresztény volt, az pedig meghalt a kereszten. **Nietzsche**

Én halni indulok, ti élni; de kettőnk közül melyik megy jobb sors elé, az mindenki előtt rejtve van, kivéve az istent. **Platón**

B rész (feladatonként 35 pont = 70 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

Szempontok	Pontszám
Problémaérzékenység	10
Szövegértelmezési készség	10
Filozófiatörténeti tájékozottság	4
Argumentáció	7
Nyelvi megformálás	4
Összesen	35

Várható tartalmi elemek**1. szövegrészlet**

A megadott Descartes-szövegrészlet az érzékelhető, kiterjedéssel bíró *testi* világ megismerésének mikéntjét vizsgálja. Úgy tűnik, hogy *a lehető legelkülönítettebben ragadjuk meg őket, vagyis a testeket, amelyeket megérintünk, amelyeket látunk*. A viasz példájával azonban arra mutat rá, hogy az érzékelés, a képzelet segítségével még egy darab viaszt sem tudnánk megismerni, hanem *kizárólag* az elménkkal tudjuk megragadni annak lényegét. Valamilyennek ítélem azt, amit látok, és ez értelmi művelet. Vagyis gondolkodásunkkal ragadjuk meg azt, amit szemünk tár elénk.

Alapvető fogalmak tisztázását várhatjuk el a vizsgázóktól: racionalizmus (empirizmus), dualista rendszer, velünk született eszmék, a *Gondolkodom, tehát vagyok* - tétel.

2. szövegrészlet

Nietzsche Isten halott képzete jelenik meg a szövegrészletben. A szöveg értelmezése csak a tradicionális értékrend válságának fényében, és a filozófus kereszténységkritikájának ismeretében képzelhető el. A drámai hangvétellű profetikus szöveg azt is világossá teszi, hogy az ember ugyan vágyik az isten nélküli világra, hiszen szabadságra, önállóságra vágyik, de mégis igényli a természetfelettit. A szöveg érzékelteti, hogy milyen súlyos felelősséget és terhet jelent isten helyébe lépni, magunkra maradni, modern emberré válni. A templomokban rekviemet éneklő örült anticipációja szerint ennél nagyobb tett nem létezett soha.

3. szövegrészlet

Az értékítéletek fogalmkörében kiemelt szerepű a jó fogalma. Az ókortól napjainkig különféle meghatározásaival találkozunk.

Platón külön létszférát nyitott a pozitív értékek számára. Az ideák világában a jó ideájának van alárendelve minden idea, vagyis a jó ideájából valamilyen mértékben részesülnek az ideák. A változó létezők értéke is a *jó*-ból való részesülés mértékétől függ. Arisztotelész a dolgok hierarchikus rendszerének alapjául tette meg a jót. A legfőbb jónak az emberi boldogságot mondta ki. "Jó az, amire minden irányul." . Az újkortól a filozófia érték kategóriájának vizsgálati központjába elsősorban a morális jó került. Kant kategorikus imperatívuszában egyértelműsíti az erkölcsi jó cselekedet kritériumát. Nietzsche kizárólag az egyén jogának tartotta a jó megítélését.

A vizsgázó esszéjében teljes filozófiatörténeti áttekintésre nem számíthatunk, de a Wittgenstein-szöveg elemzése kapcsán legalább két példa felidézését várjuk el.